

“Droschak”

ORGANE
de la Fédération
Révolut. Arménienne.

ԴՐՈՇԱԿ

Addressée à
R. daction de
L. R. F. BUREAU
GENÈVE (Suisse)
ԳՐԱԳՐԱԿԱՆ
ԲՈՒՐՈՒ
ՎԵՐՈՒՄԸ

“ՀԱՅ ՅԵՂԱՓՈԽԱԿԱՆ ԴԱՂՆԱԿՅՈՒԹԵԱՆ” ՕՐԳԱՆ

ԿՈՉ ՀԱՄԱՅՆ ՔՈԼԳԱՐԱԿԱՆ ԲԱՂԱՔԱՅԻՆԵՐԻՆ

Օ՞ւանր, ճակատագրական ըրոպէները վրայ են հասնում: Պատերազմը մօտ է: Նա կընդունի սոսկալի ծաւալ և ամենացնցող կերպարանք: Եւ վայ նրան, ով որ անպատրաստ կը գտնուի, վայ անպէն բօլքարներին, յոյներին, հայերին, որոնց գլխին կը թափուին տաճիկ խառնիճաղանճ ամբօխի սրերի հարւածները . . .

ՌՕԼԳԱՐԱԿԱՆ, ՅՈՅՆՍԵՐԻ ԵՒ ՀԱՅՍԵՐ,

Ձուլենք ի մի միանանք եղբայրաբար և ընդհանուր ուժերով յարձակենք մեր ընդհանուր թշնամու վրայ: Ճիշտ է, մենք կանոնաւոր զօրք չենք կազմում, բայց Աստուածը, ճշմարտութեան Աստուածը մեզ հետ է: Մենք կը յաղթենք:

Գ Ա Ղ Ա Փ Ա Ր Ա Վ Ս Յ Ե Ղ Ա Յ Ր Ն Մ Բ

Ձայն տւէք վեհանաճաբար այս մեր սրբազան կոչին: Թող իւրաքանչիւրը ձեզանից շտապի և հայրենեաց սուրբ սեղանի համար բերի այն, ինչ որ կարող է: Մի՛ մոռացէք, որ այժմ՝ այն տենչալի ըրոպէն է, որը կուզում է մեզ դէպի մահ կամ ազատութիւն:

ՌՕԼԳԱՐԱԿԱՆ, ՅՈՅՆՍԵՐԻ ԵՒ ՀԱՅՍԵՐ,

Պատրաստեցէք կատաղաբար դուք յու. «Անկցի՛ Օսմանեան բռնակալութիւնը: Նախատի՛նք և մահ ամենամեծ բռնակալին, ամենաանողորդին ՌՃրագործին՝ Սուլթան-Համիդ կոչւած զազրելի կենդանուն:

Կեցցէ՛ ընդհանուր սրբազան Յեղափոխութիւնը:

ՌՕԼԳԱՐԱԿԱՆ «ՍՏՐԱՆՋԱ» ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ

Ի Ա Ր Չ Ե Ա Լ Կ Ո Տ Ո Ր Ա Յ

Հազիւ հազ դադարել էին միմեանց ետեւից տեղացող կոտորածների միակերպ, սրտաճմլիկ լուրերը: Հազիւ դադարել էին մահուան սիւնին դատապարտուած, դահճի կացնի տակ իր դատաւճախ դէմ՝ կուռղ, երեսի զօրով իր գոյութիւնը պահպանող հայ ժողովրդի սուր աղաղակները: Հազիւ հազ էր «խաղաղութիւնը» հաստատուել սուլթանի կայսրութեան մէջ համբարալս Եւրոպայի «հզօր» հովանաւորութեան ներքոյ:

Եւ մինչդեռ մեր ունեւոր դասը, մեր բարեգործները իրենց հաստ գրպաններից մի քանի զօրուշներ գաղթականներին, որբերին բաժանելով և մեծ եռանդով յիղափոխականներին անիծելով, իրենց ազգային պարտքը կատարած ու չարիքի առաջն առած էին համարում մինչդեռ մեր ազգի «պաշտպան» սևագլուխ ու կարմրագլուխ ասպետները՝ մեր հոգեւոր ու մարմնաւոր իշխանները, կոտորածներ լուրեր այլևս չբերելով, հայ ժողովրդին անդորրութեան մէջ էին հռչակում: մինչդեռ Հանօտոն և իր եղբայրակիցները կրեական ապստամբներին ումբակոծելն արդարացնելու համար՝ Եւրոպայի կամքը սուլթանին ընդունել տալովն էին պարծենում. . . ճակատագրի դառն հեղուկութեամբ՝ Վերեկի, Բայասի մի քանի մասնակի ընդհանուրներից յետոյ բռնկեց յանկարծ Թոքթատի մեծ կոտորածը, որին հետեւեց անմիջապէս շրջակայ հայ գիւղերի աւերումը. . .

Այո, դառն հեղուկութիւն է սա դիպլոմատների «դրական յայտարարութիւնների» վրայ. դժբախտութիւն մեր փարիսեցի բարեգործների համար, որոնք ստիպուած կը ընեն մի երկու ցաւակցական խօսքեր և սարտասանել և նորից դողդոջուն ձեռքը դէպի դրպանը տանել. . . Աերջապէս դա մի դաս է այն փափկասիրտների համար, որոնց չափազանց «նուրբ դպացումները» արգելք են հանդիսացել մինչև այսօր կեանքի սառապանքների մէջ խորը թափանցելուն, ժողովուրդի վէրքերը մօտիկուց քննելուն: Խայթ է այն «արդարամիտ» դիտողների համար, որոնք թշնամու աւերիչ հոսանքի դիմաց միմիայն յեղափոխականին նկատելով, դիակների առաջին շարքերում նրա դիակը կոխտելով— հենց այդ յեղափոխականին են համարել աղետի բուն պատճառը: Դաս է կեանքի այն փիլիսոփաների համար, որոնք կեանքի ամբողջ ողբերգութեան ընթացքում ընկղմուած այլ և այլ «կարեւոր» հոգսերի մէջ, անուշադրութեամբ բաց են թողել ողբերգութեան առաջին արարւածները և վերջին պատկերի վերջին ըրոպէներում մի սուր աղաղակից, ատրճանակի մի պայթումից յանկարծակի զարթնած, աչքի ընկած առաջին երևութիւնը համարում են ողբերգութեան գլխաւոր մօտիւր: Այս ի՛նչ էր, որ պատահեց: Ո՛վ էր սպասում նոր կոտորած. բաւական չէ՛ին նախընթացները: Չյապեցցա՛ւ վերջապէս արիւնարբու գազանը. . . Մի՞թէ այս

անգամ ևս դահիճները կը շարունակեն հրձել. . .
 Մի՞թէ Լուրդան կրետական ապստամբների համար
 պատրաստած ուղղամթերքի լուստ պաշարից մի քա-
 նի աւելորդ փամփուշտներ բաժին չի հանիլ՝ արիւնա-
 թաթախ մարդասպաններից գէթ մի քանիսին գնդա-
 կահար անելու և հայ ժողովուրդի դադած սիրտը գէթ
 մի քիչ հովացնելու . . . Արդար զայրոյթ, ապարդիւն
 պահանջներ, միամիտ յոյսեր . . . որ չեն վերանում
 երբէք, չնայելով իրականութեան դառը դասերին:

Թողատն աւերեց. սուլթանը և դիպլոմատները վեր-
 սկսեցին իրենց կատակերգութիւնը, եւրոպական մամու-
 լը, որ կ'անւած ամբողջովին կրետական հարցով՝
 մոռացել էր մեզ, որ խօսում էր մեր կոտորած-
 ների մասին, իբրև մի պատմական եղելութեան, մտա-
 բերեց նորից, որ դեռ կայ մի ժողովուրդ, որը կեանքի
 և մահու կռիւ է մղում, որն անվերջ տանջում, ան-
 վերջ արիւնաքամ է լինում:

Բայց եթէ օտարը՝ հեռու մեր կեանքից յիշում է
 մեզ միայն այն ժամանակ, երբ մեր նահատակների ա-
 զազակներն իրենք են հասնում և ուժգնութեամբ բախ-
 ւում նրա ականջներին, դուք, հայ ազգի փաստաբան
 հռչակածներ, դուք ևս կ'ոտորած ների պէտք է
 սպասէք, որպէսզի զգաք մեր ժողովուրդի յուսահատա-
 կան վիճակը:

Դարձրէք ձեր հայեացքները բուն երկրի մէջ հեծող
 եղբայրակիցների վրայ, կարգացէք նրանց թղթակցու-
 թիւնները: Այսօր նրանք «հետաքրքիր» չեն, հերոսա-
 կան կռիւներ չեն նկարագրում, վրէժխնդրական զգա-
 ցումների դաւանութիւն չեն տալիս . . . սակայն
 նրանց մէջ փայլում է թշնամու անհաւասար ուժի
 դիմաց կաշկանդած կտրիճի զսպած հայեացքը, նրանց
 ամեն մի տողը տանջանքների նոր աշխարհ է բանում.
 ամեն մի խօսքի հետ արիւն է կաթում:

Ի՞նչ ընել, լուում է ամեն կողմից . . .

Ի՞նչ ընել. . . յուսահատ գոչում է «տունները
 փակած, ցուրտ գետնի վրայ նստած» սղերդիցն . . .
 Եւթաղանի ուժի տակ դողալով, դիմում է նա խըմ-
 բովին մահաբանութեան ծոցը և քօռ, քաչալ կաղ
 քոսոտ քիւրդ վճուկների գրկերում գտնում իր փըր-
 կութեան միակ միջոցը:

Ի՞նչ ընել . . . հարցնում է բազմաթիւ չարիքնե-
 րի դիմաց մոլորած և նոր կոտորածի պատկերը աչ-
 քի առջևը միտ պահող երդնկացին:

Ի՞նչ ընել. . . հառաչում է քրդի խարազանի տակ
 մարմաբող, իր արիւն-քրտինքով Մայր-երկիրը ողորդ
 աղբակիցին:

Ի՞նչ անել, ո՞ւր գնալ. . . Այս յարատե, օրէօր
 կրկնող, օրէօր աճող լուռ, աղմուկ չհանող, եւրոպա-
 ցիների լսողութիւնը չգրգռող դժոխային պայմաններն
 են, որ խեղդելով, ոչնչացնելով համարձակներին, հնա-
 րաւորութիւն են տալիս ապրել միայն նրանց, որոնք

ընդունակ են կրելու ստրկական լուծը, կեղծելու, քծնելու...
 Սա է, որ մեր ժողովուրդին բարոյական մահ է սպառ-
 նում, մեզ գէպի կորստեան անդուդը տանում: Այս
 հոսանքը պէտք է կանգնեցնել, սրա պատճառների դէմ
 է հարկաւոր կուելը մինչդեռ այս բոլորը ձեր բթացած
 նեարդերի վրայ այլևս չի ազդում: Հեղեղներով արիւն
 պէտք է հոսի, որպէսզի դուք մի կաթիլ արտասուք թա-
 փէք, մերկ ու անօթիների անվերջ խմբերը պէտք է դեգե-
 րեն աշխարհիս բոլոր ծայրերում, որպէսզի դուք մի
 դաղթականի կերակուր տաք. հազարաւոր զոհերի ձի-
 չեր պէտք են, որպէսզի մի հառաչանք արձակէք:

Ազգի պաշտպան հռչակած սպստներ, ալգային
 մեծ բարեգործներ, խոհմութեան ու անգործունէու-
 թեան հաստափոր առաքելներ . . . դուք, որ անըն-
 դունակ էիք գանում իրականութիւնը դիտելու իր խ-
 կական գոյներով կամ կամովին փակում էիք ձեր աչ-
 քերը այս կամ այն զոհաբերութիւնից ճարպկութեամբ
 խոյս տալով. դուք, որ պահանջում էիք մեզանից դա-
 դարեցնել յեղափոխական շարժումը (! . . .) և
 խոստանում էիք խաղաղութիւն հայ ժողովուրդի
 համար . . . ի՞նչ կասէք մեզ այժմ:

Եթէ անկեղծ էիք, սխալած էիք, հասկացրի՞ն ձեզ
 Թողատի հարիւրաւոր նահատակները: Եթէ կեղծում
 էիք, մնաց այլևս պատրասկ, որով ձեր հոգու դատար-
 կութիւնը ծածկէիք . . .

Խաղաղութիւն էք պահանջում դուք: Մենք չենք ու-
 զում այդ խաղաղութիւնը, մենք կը կուենք, մենք թող
 չենք տալ, որ դա հաստատուի: Խաղաղութիւն սուլթա-
 նի ընտրիմ տակ, նշանակում է հպատակութիւն այդ
 ընտրիմին, ստրկական-անանական դրութեան վերահաս-
 տատելը, հայ ժողովուրդի բարոյական անկումը . . .

Մենք ևս պահանջում ենք խաղաղութիւն և
 մենք ձեռք կը բերենք այն մեր սրբազան կուով. նա
 կը լինի ժողովուրդի համար խկական խաղաղութիւն:
 Եթէ խոստովանում ենք, արիւնարբու վամպիրներին
 կամ դիմակաւոր ազգասէրներին նա ոչ մի բարիք չի
 խոստանում:

Իսկ այժմ, եթէ չէք ցանկանում մեզ հետ լինել
 և մեր անհաւասար կուի մէջ մեզ աջակից հանդիսա-
 նալ դէն ձգէք ձեր դիմակը և անցէք բացարձակա-
 պէս մեր թշնամիների շարքը, — եթէ դուք մեզ թշնամի
 էք նկատում: Իսկ եթէ ոչ, եթէ դուք ձեր սրտում
 խոստովանում էք մեր արդար ճանապարհը, մեր մղած
 կուի անհրաժեշտութիւնը, բայց ձեր վախկոտութեամբ
 ձեր լքած հոգու շնորհիւ չէք կարողանում մեզ հե-
 տելել . . . ամօթ զգացէք գոնէ, թողէք մեզ հանդիստ,
 փակէք ձեր բերանը և ձեր բորբոսնած կուրծքի գար-
 շահոտութիւններով մի՛ ապականէք յեղափոխական
 մաքուր միջավայրը . . .

Ն Ա Մ Ա Կ Պ Ա Լ Ս Ի Ց

2/14 մարտ 97 թ.

Թիւրք կառավարութիւնը տենդոտ գործունէութիւն մը ցոյց կուտայ այս օրերս. զինւորներու փոխադրութիւն, նաւատորմի պատրաստութիւն (°), նոր վաշտերու կազմակերպութիւն և այլն և այլն. սակայն տաճիկ ժողովուրդը յուսահատ և միանգամայն զայրացկոտ վիճակի մէջ է: անոր ցեղական սնապարծութիւնը օդը ցնդած է, մեծամասնութիւնը զգացած է, որ ներկայ կառավարութիւնը դէպի կորուստ կառաջնորդէ Թիւրքիան, և ամենքը դժգոհ՝ անէծքներ կը թափեն Մեծ Մարդասպանի գլխին: Բախտաւոր պիտի ըլլայ սուլթանը, եթէ կրտսէն Յունաստանին չթողիկ կամ անկախութիւն չըստանայ. հակառակ պարագային մոլեռանդ Թիւրք ժողովուրդը շատ յուսալի է, որ լուծէ իր վրէժը և այս անգամ՝ սուլթանէն: Թիւրք սկսնակ յեղափոխականը արդէն մատի փաթեթոց ըրած է այդ, և իրեն ազատ ասպարէզ բացած է աւելի լաւ մատնանիչ ընելու կառավարութեան վատթար և մահաբեր ընթացքը, ցոյց տալու անոր ասկիկարութիւնը և նոր կազմակերպութեան մը պէտքը:

Հայ յեղափոխականը ուրախութեամբ կը տեսնէ սուլթանի կառավարութեան օր ըստօրէ ծիրիլը և մաշիլը. իր գոհ ժպիտը չի կրնար զսպել, երբ կը տեսնէ թէ իր յաջողութեան պայմանները հետզհետէ կաւելնան, թէ իր սկսած և շարունակած գործը մօտ է յաջողութեամբ պսակելու, հակառակ անսովթ Եւրոպայի անգուլ ջանքերուն, որով կուզեն յապաղման քաղաքականութեան տակ դարձեալ քնացնել Հայկական խնդիրը: Եւրոպան յիշեցնիք, չմոռնանք ուրեմն, որ վաղ պիտի ներկայացուի այն հաւաքական նօթան, որ 3-4 ամիսներէ ի վեր այնչափ դաղանի կերպով կը պատրաստէր, և որուն պարունակութեան մանրամասնութենէն դեսպանական քարտուղարներն անգամ տեղեկութիւն չունին: Սակայն կը լսենք թէ գերմանական դեսպանը արդէն տւած է սուլթանին անոր մէկ օրինակը իր վեհապետին հրամանով: Եթէ ճիշտ է, ուրախ ենք, որովհետեւ անգամ մ'ալ կը հասկցուի Գերման կայսեր պատւի աստիճանը:

Սերճաւոր և աղէկ կառավարութիւնը առերևոյթ չաշտ քաղաքականութեան մը կը հետևի հայերու նկատմամբ. ձերբակալութիւններ դադրած են, հետապնդումներ չկան, և ո և է խուզութեան մը տեղի չը տալու ահագին զգուշութիւն: Հիմայ խնդիրը Թիւրքերու և յոյներու վրայ է միայն: Այս երկուքի յարաբերութիւնները երթալով կը լարուին. ալ սկսած են ընդ ահամբ նայել իրարու: Քիչ-քիչ կը պակասին այն մտերիմ յարաբերութիւնները, որ տաճիկները ունէին յոյներու հետ Հայկական խնդրի նկատմամբ: Առաջինները դարձեալ սկսած են նախադաս համարել հայը յոյնէն, իսկ վերջիններս իրաւունք կուտան հային իր իրաւունքը պաշտպանելու և պահանջելու քաղութիւն ունենալուն: Ի՞նչպէ մը, որ տեղի ունեցաւ Ղալաթիա, բաւական շեշտեց այս ձգտումը: Տաճիկ սպայ մը գիտնով վիճակի մէջ յոյն մը գինետունը կը մտնէ, ուր

Եորկիոս թագաւորին պատկերը կախած տեսնելով՝ կը գրգուռի կսկսի հայհոյել ու կը ջանայ պատկերը վար առնելու և պատռելու: Գինեպան յոյնը կը պահանջէ սպայէն՝ հանդարտ մնալ և չհայհոյել իրենց ոօժեալ՝ թագաւորին: Սպան կը զայրանայ և կը զարնէ յոյնին: Ղերջնս անձնապաշտպանութեան կը դիմէ և իր ազգային արժանապատուութեան արգար կիրքով բորբոքած՝ կը քաշէ դանակը և կը մխէ սպային կուրծքը: Յոյնը կը փախի կաղատի:

Պոլսոյ կողմը վեզիր խանի մէջ, ուսական թարգմանին ներկայութեամբ և անոր առաջնորդութեամբ խուզարկութիւն մը կատարուեցաւ, 10-15 քիւրտեր ձերբակալուեցան և 4-500-ի չափ սափաստրօփա, եւթաղան գտնուեցան պահած 3 սենեկի մէջ: Քիւրտերը կը բողբոքեն ըսելով՝ թէ կառավարութիւնը իրենց յանձնած էր այդ զէնքերը, և թէ իրենք անոնք գործածելու հրամանին կսպասեն և ոչ թէ ձերբակալման: Լուր տուող վրացի մ'եղած է, կըսեն:

Ձինւորական բժշկական վարժարանին մէջ նոր խուզարկութիւններ եղան: Տաճիկ և հրէայ ուսանողներու քով «Մէշլէրէթ» լրագրէն գտնուեցաւ և երկու հէայ ուսանողի հետ բաւական ալ տաճիկներ բանտ առաջնորդուեցան:

Վամուրջին վրայ երկու լրտեսներ քանի մը ոստիկաններով զինւորական բժշկական վարժարանի ուսանող մը ձերբակալել կուզեն: Նա չուզիր անձնատուր ըլլալ. ամբողջ խոնւած կը դիտէ: Աւանողը թուղթի պէս բան մ'ունի իր ձեռքը, և առանց թողնելու, որ իրեն դպչին, ետ-ետ կընկրկի մինչև կամուրջի եզրը և թուղթը ծովը կը նետէ: «Ծովը, ծովը» կը գոչէ ամբողջ ահագին քահաճներով: Անձնատուր կը լլայ ուսանողը, որ բռնցի հարւածներու տակ կառաջնորդեն մինչև պահանջող և անտի ոստիկանութեան բանտը: Ասոնք նրմոյներ են այն բազմաթիւ ձերբակալութիւններու, որ միշտ տեղի կունենան մայրաքաղաքիս մէջ:

Երէկ, մարտ 1, 300-էն աւելի խաներու սենեկապետներ, օթէլի սէրեր ոստիկանութեան դուռը կանչուած էին: Կրկին նոր հրամաններ տրուեցան ուշադրութիւն դարձնել ու իրենց խաները և օթերները եկող ճամբորդներու և անոնց այցելողներու վրայ, և եթէ նշմարեն ո և է կասկածելի անձնաւորութիւն մը կամ դէպք, անմիջապէս իմացնեն. հակառակ պարագային պատասխանատուութեան տակ պիտի իյնան:

Ահա այս է Պոլսոյ դրութիւնը. առերևոյթ հանդարտութեան տակ ահագին փոթորիկներ կսպասին...

Ն Ա Մ Ա Կ Ե Ր Ձ Ն Կ Ա Յ Ի Ց

7/10 փետրւար 97 թ.

Գործերը երթալով կը վատթարանան, անկարգութիւնները օր օրի կը բաղմապատկին և կը սաստկանան: Գրութիւննիս շատ վատ է. ջուրը աղէն պղտոր է, ալ ո՞վ դարման պիտի ընէ: Կառավարութիւնը ինքը կը քաջալերէ և ինքը կը սարքէ ամեն դաւադրութիւն. կոյր, ուսմիկ ժողովուրդին մոլեռանդութիւնը ահաւոր վէպ

է շինել և անով ամեն չարիք կը հասցնէ մեր գլխին: Թիւրք ժողովօրդի կատարութիւնը մոլեգնութեան կը հասնի:

Վստորածէն առաջ այդ արեւնարբու խուժանը ամեն յոռի վարմունք ի գործ կը դնէ և մօտալուտ կոտորածի մը ահուգողի տպաւորութեան տակ անտէրունչ հաս-յը կը սարսափեցնէ: Նորէն կոտորածի հոտ կայ, վտանգը անխուսափելի կը լլայ, եթէ անմիջական փոփոխութիւն տեղի չունենայ ներկայ կառավարութեան բոլոր սրիկայ պաշտօնեաներու վրայ: Փրփրած ու կատղած թիւրքին հետ ամեն յարաբերութիւն անհնարին է դարձել այլևս: Թողունք ռամիկը, նոյնիսկ զարգացած կարծած դասն ալ սադայել է կտրել, և կարծես հում-հում կուզէ լափել, մինչև իսկ այն հայը, որուն հետ տարիներով նստել-ելեր, մտերիմ ապրէր, այդուհանց կերեր, օղի կոնծել և ջան ախ եօլ ա շի է եղեր: Յաճախ, առանց ո և է պատճառի, մարդ այնպիսի անլուր անարգանքներ կը լսէ, իր ազգային և կրօնական զգացումները այնպիսի վիրաւորանքներ կը կրեն, որոնց առջև ոչ միայն պատուասէր մարդը, այլ կոպիտ վայրենին անգամ չէ կարող հանդուրժել: Բայց հայը այսպիսի դառն հանգամանքի մէջ կամաց-կամաց ստիպւած է համբերելու, կլելու այդ հայհոյանքները, չէ թէ իր անձին խնայելու համար, այլ այն անմեղ հաղարաւորներուն, երեսնաներուն համար, որոնք, գուցէ իր պատճառով, սրի ճարակ պիտի ըլլան: Արդէն հըր-դեհը բռնկելու համար պզտիկ կայծ մը կը պակսի:

Երբ օրւայ շարիքները յՊրօշակ"-ի ընթերցողներուն տեղեկագրելու համար գրիչը ձեռքս կառնեմ, դէպքերը այնքան խճողած կը գտնեմ իմ առջև, որ բոլորովին շարած, չեմ գիտեր թէ ուրիշ սկսիմ, որմէկը գրեմ և որը թողում: Հէնց գրած պահուս, թերևս մէկէ աւելի դէպքեր պատահած են, պատահարներու անսպառութիւն մը կայ: Օրերս շուկային մէջ Պաղտասար Գասպարեան անուն հայ խանութպան մը, սօֆթայէ մը չարաչար կերպով վիրաւորեցաւ, զի հայը սօֆթային պահանջած գնով մերժած է ապրանք տալ: Վիրաւորեալը կառավարութեան բողոքելու չի համարձակիր: Ինչու որ գիտէ, թէ անոր հետ ուրիշներու զայրոյթն ալ պիտի հրաւիրէ իր վրան:

Այս դէպքը տեղի կունենայ զինուորական պահակներու ներկայութեամբ, որոնք չի միջամտելէն զատ, նախատելով կրսնն՝ յազարն, կեափուր դանը տըր, նէ տէ մունտար տըր" (թող թափւի, անհաւատի արիւն է, ինչքան ալ գարշ է): Միևնոյն օրը դպրոցական տղայ մը շուկայէն անցած ժամանակ թիւրք սրիկայ մը դաշունի հարած մը կուտայ անոր թիւին. յաջորդ օրը նոյն տեղը ուրիշ պատանի մը կը հալածուի և մազպուր կը պրծի. ուրիշ հայ մը Բզուան գիւղէն գալու ժամանակ սոսկալի կը գանակոծուի և կը կողոպտուի:

Ճիշտ շարթ մը առաջ ար կարգ մը հայեր, Ղարաքիլիսէն Բզուան հասնառի կերթան, թիւրքեր, իբր հարևանի իրաւունքով, ահագին աղմուկ ու խռովութիւն կը հանեն, առարկելով՝ թէ իրենց գիւղի աղջիկը չեն ուզեր ուրիշ գիւղացիի տալ. վերջապէս մեծկած բէշքէշով կը յաջողին բերաննին փոցել:

Երէկ Ղարաթիկէնցի հայ երիտասարդ մը, Գրիգոր Ջաքարեան, քաղաք եկած ատեն, յանկարծ ձախ կը շտեն դաշունի ծանր հարած մը կընդունի, պալիպէկցի

Մուրթըզա անուն թիւրքէ մը: Նոյն ժամանակ քաղաքիս մէջ, թիւրք կիներու և լաճերու կողմէ, Եփրեմեան Սիմօնի աղջկան յուղարկաւորութեան գնացող թափօրին դէմ ծանր ցոյց մը կը կատարուի:

Տեսնելով, որ ամեն կողմէն շարիքները կը բազմանան, այս շարթայ բազարը միւշիր փաշայի հրամանով արգիլեցաւ, որպէսզի բազարի պատրակով քաղաք դիմող գունդագունդ թիւրքերի կատաղի խուժանէն անկարգութիւններ չի պատահին:

Անցեալ նամակովս մոռցայ յիշել քանի մը թիւրք բանտարկեալներու հայ պատանի մը բռնաբարելին ոստիկաններու առջև. բողոքներ եղան, բայց չարագործները ձակատնին բաց կը պտտին, կարծես սուլթանի ֆէրմանը կայ ծոցերնին . . . անպատիժ կը մնան նա և ողբացեալ ձանկի սպանիչները:

Կառավարութիւնը, ընդհանուր ներողութիւնով ազատող մեր ազգայինները, որոնք գաւառիս խելացի ուժերն կը կազմէին, քաղաքական իրաւունքէ զրկեց: Անոնց առջև ամէն վերջը փակուր է քաղաքային և ազգային պաշտօնական ամեն դուռ: Նոյնպէս ազատող չորս փաստաբանները պաշտօնապէս արգիլեցան իրենց արհեստը ի գործ դնելէ: Այսպէս, անոնք պարկէշտ աշխատութենէ զրկելով կը դատապարտուին մեղսպարտ անգործութեան նոյն իսկ մեր . . . արդար և . . . իմաստուն կառավարութեան կողմէ: Ասոր ալ ներողութիւն կըրեն, է . . . ո՞վ գիտէ կարգը քահանաներուն և ուսուցիչներուն պիտի գայ գուցէ:

Անմեղներու արիւնը ծծած հողին վրայ վեճօններ միայն կը բուսնին . . .

Ն Ա Մ Ա Կ Ա Ղ Ե Ր Դ Ի Յ

Սղերդ, որ լեւնաղաշտի մը վրայ շինւած գիւղաքաղաք մ'է, ունէր (հիմա չունի) շուրջ 550 հայ, որք իրենց մայրենի լեզուէն զրկւած՝ կը խօսէին խիստ աղաւաղեալ արաբերէն մը, և մասամբ քրդերէն: Վերջերս միայն շնորհիւ հայոց յՄիացեալ Ընկերութեան՝ քիչ մը հայերէնը տարածւած էր երկսեռ երիտասարդութեան միջև: Սղերդի համար լաւ ապագայ մը կը գուշակէր. իր մայրենի լեզուին տիրանալով այդ գիւղաքաղաքը, շուտով կրնար կրթել իր շրջկայ գիւղօրէից մէջ գտնուող քրդախօս հայերը: Բայց աւա՛ղ, սև օրը հասաւ, 1895 թ. սեպտ. 18-ի ցոյցէն յետոյ, երբ գազանաճիտ Համիտը արիւնով ողողեց Հայաստանի շէներն ու քաղաքները, Սղերդ զգաց, որ ինքն ալ անմիաս չպիտի մնար այդ անագորոյն հարածէն, մանաւանդ այն ատեն, երբ Բաղէշ հրոյ և սրոյ ճարակ եղաւ (Սղերդ Բաղէշու կուսակալութեան մէջ է):

Բաղէշի կոտորածը լմնալէն վերջ՝ կառավարութիւնը իր աչքը դարձուց Սղերդի վրայ, որու երիտասարդութիւնը կամաց-կամաց կը ծաղկէր:

— յԱյսչափ միւսիւլմաններու մէջ՝ սա բուռ մը հայերը աւելորդ են, հայերը մաքրենք ասոնցմէ՛, ըսաւ կառավարութիւնը ու իր խօսքը կատարեց:

1895 թ. սեպտեմբերի վերջերը մօտակայ գիւղերու քրդերը Սղերդ լեցեցան: Երիտասարդութիւնը կզգար,

որ վտանգը մօտալուտ է, և սակայն ի՞նչ կրնար ընել զէնքի պակասութիւն կար, իրաւ է որ ամենքը ունենին խէնջարներ (գաշոյն) բայց ի՞նչ կրնար ընել այդ ոչինչ զէնքով և քանի մը չափամախընդերով մարթիներու գէմ:

Չարագուշակ օրը հասաւ, կոտորեցին, թաշնեցին, առևանգեցին, աւերեցին . . .

* *

Այնպէս վերջ ո՞վ գործի կը նայէր, տունները փակուած ցուրտ գետնին վրայ նստած ժողովուրդը կը մտածէ ու կը մտածէ, ի՞նչ ընել . . .

Ի՞նչ ընել, դա մի այնպիսի հարցում է, որու պատասխանելը շատ ու շատ դժուար է:

Ի՞նչ ընէ ժողովուրդը մը, երբ ամեն բանէ զրկուած է, զէնք չկայ, հագուստ չկայ, ուտելիք չկայ . . .

Շատերն անօթի մեռան արդէն . . . բայց վերջը . . .

Արդէն քրդախօս քանի մը հայ գիւղերը ընդունած էին իսլամութիւնը, ինչպէս Տէհ, Ռընտվան, Հագգօ գիւղերը Աղերդէն քանի մը տուններ ալ ընդունեցին կոտորածէն վերջ հետոյհետէ իսլամացան:

Իսկ ներկան աւելի տխուր է քան անցեալը. նորտարին Աղերդի նոր փշեր, նոր ցուեր բերաւ, խեղճութիւն, անօթութիւն . . . ամեն ինչ կատարեալ է:

Խաղողի ողկոյղները դեռ կախուած կը կենան որթերէն 96-էն ի վեր ոչ այգեկուծք եղած է և ոչ հունձք, ո՞վ կը համարձակի տունէն դուրս ելնել, այգի կամ արտ երթալ, քիւրդերը անօթի գայլերու պէս կսպասեն: Երևակայեցէք, անգամ մը, երբ աղբիւր երթալ անկարելի է, որ հազիւ հարիւր քայլ հեռու է քաղաքէն ու ստիպուած են հորի ջուր խմել, ո՞ր մնաց արտերը, այգիները, որ $\frac{1}{4}$ ժամէն մինչև 2 ժամ հեռի են քաղաքէն:

Արհեստաւորները՝ գործ չըլլալուն, դադրած են աշխատելէ, միայն մի քանի կօշկակարներ, երկաթագործներ, որոնք թիւրքերու պաշտպանութիւնը կը կրեն, իրենց օրապահիկը հանելու չափ հազիւ թէ կաշխատին ու այդ ալ ստիպուած են կիսելու գերենք պաշտպանող թիւրքերու միջև:

Յունւարին քանի մը ընտանիք ուղեցին Մուսուլ գաղթելէ՝ բայց Ագգապէ կոչուած տեղը, որ քաղքէն $\frac{3}{4}$ ժամ հեռի է կոտորուեցան:

Եկեղեցին ու դպրոցը կոտորածի օրէն ի վեր գոց կը մնան: Ժողովուրդը առանց եկեղեցիի, առանց դպրոցի, առանց աշխատանքի դիմացաւ ամբողջ տարի, ահով դողով, խեղճութեամբ, նօթութեամբ, սակայն դիմացաւ:

Բայց անկէ անդին դիմանալը անկարելի կը նկատէ ժողովուրդը ու կսկսի տաճկնալ, կիներ. երիտասարդներ հետոյհետէ իսլամութիւն կընդունին: Կառավարութիւնը հրձակեցով կը տեսնէ անհաւատներուն Մուհամմէտի սուրբ և ճշմարիտ կրօնը ընդունելը, ուրախութեամբ չափը չկայ:

Իսլամութիւն ընդունող կիները կամուսնացնէ քիւրդերուն հետ, իսկ երիտասարդներուն պաշտօններ կը բաշխէ՝ ի՞նչ պաշտօններ . . . հեծեալ և հետիոտ, ստիկանի վաշտեր կը կազմէ անոնցմէ, որպէսզի ապագային, որ հեռի չէ ըստ երևոյթի, անոնց ձեռքով ջարդել տայ մնացած քանի մը խեղճ հայերին:

Հային հայի ձեռքով ջարդել տայ դա կառավարութեան միակ փափագն է:

Շիրաւնի քրդերուն մէջ եղած կոյր, կաղ անկար և ծերունի կիները գրեթէ ամենքը Աղերդ եկած են. կառավարութիւնը ամենին անունը պատգատ թուղթերու վրայ գրել կուտայ ու տուփի մը մէջ կը նետէ, որ մեծ մղկիթը դնել տուած է: Ամեն իսլամութիւնը ընդունող հայ պարտաւոր է երթալ այդ տուփէն թուղթ մը քաշել, որի վրայ դրած անւան տէր եղող կնոջ հետ պարտաւոր է ամուսնանալ: Այսպիսով եղած ամուսնութիւնը անքակտելի է կառավարութեան հրամանին համեմատ, ու որպէսզի թրքացած հայ մը իր կնիկէն դժգոհ չձգէ զայն, առաջուրնէ անոր տունը-տեղը գրաւի տակ կանեն:

Կը մտածեմ, ի՞նչ պիտի լինի այս դիւղաբաղաբը մտաւոր ապագայի մը մէջ . . . հայերէն խօսել գիտող երիտասարդներէն շատեր մեռեր գացեր են, մնացեալ մէկ քանին որի՞ հետ խօսին . . . հայ աղիկը քրդի հետ ամուսնացած, և հայ երիտասարդը քիւրդ աղջկայ հետ . . . ո՞ր կերթայ ասոր վերջը . . .

Թ Ի Ի Ր Գ Ի Ո Յ Ե Ո Ի Ր Զ Ը

Ժամտակտի շեծուկը գտնուած ըլլալու լուրը Եւրոպայի մէջ ուրախութեամբ ընդունեցաւ. բայց քաղաքակրթութեան եւրոպացիները թող զայն իրենց հրճանքը, զի հնդկաստանի ժամտակտն մեծ ժամտակտնի կամ մարդկութեան մէջ, ո՞վ պիտի զօնէ: Համտի, այդ մեծ եւմուրճակին, շեծուկը: Ահա նորոց:

Անսովոր դար է այս դարը: Այն օրէն ի վեր, երբ Աստուած երկրագնդիս հիմքը դրաւ (բարով խեղով չի դնէ), մարդկութիւնը այսպիսի ծգնաժամ մէջ ինկած չէր: Առնուով աշխարհի վրայ երեւան եկան ամսօրածակ կամայականութիւններ, մեծ աւազակներ, որոնք որոշ սահմանի մը մէջ ամեն քան կըսէին. այսօր կան մեծ աւազակակախներ, որոնք միադաբձօրէն Միծ տէրութիւններ ամուսն կը կրեն և որոնք շահատակութեան կեղծոյնը ամեն տեղ է իսկ սահմանը ոչ մէկ տեղ: Բռնակալ պետութեանց ձգտումները բողոքովին խոտորնակ կը համեմատի ժողովուրդներու ազատութեան, խաղաղութեան ձգտումին:

Երբեմն հոռուպեցի կայսր մը, երբ մարդ չի գտնէր, ծամծ կսպանէր. այսօր խոշոր կայսրութիւնները ծամծի տեղ անտեղ ազգերը կը շարուն. այդ իրենց հասարակ զւարթութիւնն է: Երբ աշխարհիս առողջ ըլլայ եւրոպական կայսրներու գոյութիւնն նշանակութիւն չունի արդէն:

Կրիտէի ուճակոծման ատեն Գերման կառավարութիւնը Բայերու տակին մէջ անպատկանօրէն կը յայտարարէ թէ ինք ձեռքէն եկածը պիտի ընէ Թիւրքիան անվճար պահելու համար, զի Գերմանիան 200 միլիօնի շահ ունի արեւելքի մէջ . . . Այս քարը ծամը էր Թիւրքիոյ ժողովուրդներուն համար: Իրաւ է կոպիտ Գերմանիայէն քան մը չէ կարելի յուսալ: Նախ որ այդ ազգը պատմութեան մէջ մարդասեր անցեալ մը չէ ունեցած եւ չպիտի ունենայ: զի իր շահամիտութեան ու եսակամութեան խեղին շատ հաստ է: Գերմանիոյ հիմուր ընտրողու կայսրը մարմացումն է գերման ազգային կարծրասրտութեան. իր տխրեղ մարմինն մէջ չեն կարող ապաշխակամութիւն գտնել սրտի ու հոգիի մեծութիւն: Թիւրքիոյ ժողովուրդասպան տւղթանք, միշտիւ իմա միակ լուսաղբար մը ունէր, Մոյթարի Կիյօմ էր: Մտոյգ աղբիւրէ իմացած է, թէ Համիտը վեց միլիօն Քրսնքի ընծայ դրկեր է գերման և սի շ ա ո ս կ ու լ Վնայպետին, անոց պաշտպանութիւնը ինդրելով . . . Ուրեմն պարսպ տեղը չէ, որ Կիյօմը աշքերը խորրած կը ստայ, թէ «արեւելքի մէջ շահեր ունի...» Ահա կայսր մը, որ իր արքայազնութիւնը կողպուտով կը մեծցնէ Ալկուսինա կայսրուհին անշուշտ այդ թանկագին նւերներուն վրայ նշմարեց հայ կայսրու արեան ծիրանի քիծերը . . .

Մուրացիի Կիյօմն վերջին խօսք մը: Մինք գիտնայ թէ ինչ շահեր ունի Գերմանիան Թիւրքիոյ մէջ: Բանի որ մենք ազատութեան ու մարդկային իրաւունքի համար մարտնչող ժողովուրդ մ'ենք, հայութեան էն խեղճ անկարը չենք փոխեր այդ 200 միլիօնին հետ. իսկ մեր յետին հերոսին ուղիները չոհնունէր գերազանցանին հետ: Եթէ Գերմանիան աստուծմէ գատ մէկէն չի վախճար--ինչպէս կը մննէ Կիյօմը--մենք աստուծմէ ալ չենք վախճար: Այդ հաստատութիւնը քայգէնը թէն և սերէ հերոսի քայկեր ամեն--եթէ քնութիւնը ծու-

Յւրոստան չի շտապում. թերևս շտապելու կարիք էլ չունի: Նա գիտե, որ պատերազմը անհնարին է այժմ Բաղկաններին առանց այն էլ անմատչելի կիրճերը այսօր ձիւնի հսկայական զանգուածների շնորհիւ դարձել են իսպառ անանցանելի: Յունաստանը անկարող է պատերազմական գործողութիւններ սկսել նախ քան ձիւների հայչիլը: Պէտք է սպասել դարնան. իսկ թէ գարնան ի՞նչ արիւնային թատրոններ կը սարքին, ի՞նչ ահեղ անակնկալներ կը դան մեր առաջ, այդ էլ տեսնելու բան է: Ահա՛ ուսական զօրքը ահաւոր ուրաւկանի նման կանգնել է Ղարսի ժօտերը: Ի՞նչ ունի նա այնտեղ ինչո՞ւ է նա եկել այս տաքնապալից պահուն, ի՞նչ չար սառանայական խորհուրդներ ունի նա Խուս-տաճկական սահմանագլխում: Արդեօք չի՞ պատրաստում անել վերջապէս առիւծի հսկայական ստիւնը և իրագործել հիւսիսային բռնապետութեան հինաւուրց բաղձանքը . . .

Իրապէսը ճակատագրական են. ահեղ փոթորիկների նախընթաց օրն է: Ամենուրեք իրարանցում, անսովոր յուզմունք, տենդային պատրաստութիւններ. վայ նրանց, որոնք պատրաստ չեն լինի անակնունելի արհաւիրքների համար:

Մինչ այս մինչ այն, թիւրքական բանակում լիակատար քօս է տիրում: Անորոշութիւն, անվճռականութիւն, սով, ոգևորութեան և ոչ մի նշոյլ: Ոչ մի գրաւական, որ համիդի զօրքը կարող է յաղթութիւն տանել: Քաղցած զինուորները հարիւրներով փախչում են տաճկական դրօշակից, անցնում են թշնամի Յունաստանի բանակը: Խեղճութիւնը կատարեալ է: Չկան նոյնիսկ ձիաներ ու զամալները տեղափոխելու համար, չկան թնդանութակիր անասուններ: Մանկութիւն, լիակատար անանկութիւն. հասել է վայրկեանը . . . Օսմանեան կիսալուսնի օրհասական ժամը հնչում է . . .

Յառաջ Յունաստան:

Թ Ռ Ո Ւ Յ Ի Կ Թ Ե Ր Թ

№ 1 2. Յ. Դ Ա Շ Ն Ա Կ Յ Ո Ւ Թ Ե Ա Ն № 1
 Վ Ա Ս Պ Ո Ւ Ր Ա Կ Ս Ն Ի
 6 Յուն. 97 6 Յուն. 97
 ԿԵԴՐՈՆԱԿԱՆ ԿՕՄԻՏԷԻ

Հ Ա Յ Հ Ա Ր Ո Ւ Ս Տ Ն Ե Ր Ո Ւ Ն

Ճգնաժամը կը յօտիկնայ օրէօր: Մենք անոնցմէ չենք, որ խաղաղութիւն վերջնականապէս հաստատուած համարենք: Հրէշ սուլթանի դաւերը մեր աչքի առաջ

պարզուած են. նա նոր պատրաստութիւններ տեսնելու մէջ է:

Հայ ժողովուրդը թշուառութեան հեղեղներու մէջ ինկած՝ այլևս երկար իր գոյութիւն պահպանել անկարող է գազանին ճանկերու մէջ:

Մեզ՝ յեղափոխականներուս վրայ կը ծանրանայ մրտանել ժողովրդի գոյութեան մասին. այժ, մենք ստեղծեցինք ներկայ դրութիւնը և մենք պիտի լինինք գործը դուրս բերողները:

Յեղափոխութիւնը չէ՛ մնած: Արջափ մեծ զօհեր տուինք, այնչափ աւելի պէտք է բորբոքուի մեր մէջ սուրբ կրակը:

Ժողովուրդը մեզ հետ է միշտ. միայն փոքրամասնութիւն մը — հայ հարուստ դասակարգը անտարբեր աչքով կը նայի իւր յեղափոխական զաւակին, իւր փրկչութեան համար արիւն թափողին: Նոր չէ այս անտարբերութիւնը: Յեղափոխութեան երևան գալէն վերջ՝ այդ եղած է միշտ մեր հարուստներուն վարմունքը: Անոնք տաճկին, քիւրտին չեն խնայեր իրենց բարեկամութիւնը, իրենց հարստութիւնը: Արջափ գիզուած հարստութիւններ թշնամու ձեռք անցան, մինչդեռ անոնց մէկ հարիւրերորդ մասը ժողովրդի փրկչութեան գործի մէջ ահագին դեր կարող էր կատարել:

Եւ այնչափ դառն փորձեր աչքի առաջ ունենալէ յետոյ, ո՞ր հարուստը հաւատք ունի տակաւին իւր սուկու վրայ:

Սակայն, երբ հայ յեղափոխականը դիմում կանէ հարուստներուն իրենց պարտականութիւնը կատարել տալու համար՝ անոնք առանց կարմրելու երես կը դարձնեն անկէ:

Բայց միթէ յեղափոխութիւնը հարուստներու հետ պիտի վարուի այնպէս՝ ինչպէս մինչև հիմա: Երբէք:

Երբ սուլթան չի համոզուիր. մեր արդար իրաւունքը մեզ տալու, երբ քիւրտը սոսկալի գազանութեամբ չի դադրիր մեր արիւնը խմելէ և մենք պարտաւորուած ենք ուժ գործ զննել անոնց դէմ, ի՞նչ տարբերութիւն անխիղճ սուլթանի, վայրենի քիւրտի և քարասիրտ, անզգայ հայ հարուստի մէջ. բոլորն ալ հաւասարապէս թշնամի են յեղափոխութեան, թշնամի՝ ժողովրդի ազատութեան:

Երբ հասարակ ժողովուրդը հարիւր հազարներով կը մորթուի, կը թալանուի ու այդ չի ազդեր հայ հարուստներու վրայ և նրանք սառն. անտարբերութեամբ կը դիտեն իրենց շուրջ, իրենց եղբայրներու դիակներու կոյտեր՝ միթէ անոնց զեղխ ու մոլութիւններով լեփլեցուն կեանքը հիւլէի մը չափ նշանակութիւն պիտի ունենայ մեզ համար: Ի՞նչ բանի պէտք են հասարակութիւնը կեղեքող այդ սղորակները:

Այո, եթէ այս պատմական սոսկալի ճգնաժամին, հայ հարուստները շարունակեն տակաւին անտարբեր մնալ, եթէ Դաշնակցութեան Վասպուրականի կեդ. կոմիտէի կողմէն եղած բացարձակ դիմումները ապարդիւն անցնին՝ մեզ կը մնայ գործադրել ամբողջովին Վասպուրականի կեդրոնական կոմիտէի վերջին մէկ որոշումը:

Վ Ե Ր Զ Ի Ն Տ Ե Ղ Ե Կ Ո Ւ Թ Ի Ի Ն Ն Ե Ր

—Ալեքսանդրի հարգուածն են, որ իրը թէ մինիստր Դեյւա-
նիսը ասած լինի, որ Բօլզարիան եւ Սերբիան համաձայն
են Յունաստանի հետ միասին Մակեդոնիան բաժանելու,
հենց որ Յունաստանական պատերազմը ծաղի:

—Ռուսաց Յարը հարգուել է Հասլմայ պապին, որ արե-
ւելքի քրիստոնեաները իր մասնաւոր հողածուլեան ա-
ռարկայ պէտք է լինին:

Այդ խօսքերից յետոյ անմիջապէս ծագեց Թօքատի կո-
տորածը:

—Թօքատում կոտորածի ժամանակ ընկած հայերի թիւը
հաշուում էին 18, տաճիկներինը 3: Յետոյ այդ թիւերը տաս-
նապատկեցին, իսկ վերջնականապէս յայտնի եղաւ, որ
քրիստոնեայ նահատակների թիւը 700 է, որոնց մէջ կան
եւ յոյներ:

—Ալբանիայում քրիստոնեաները սրբապղծել են մի
մզկիթ, որի առթիւ սաստիկ յուզում է տիրում:

—Յունաստանում Պիրէի նաւահանգստում հայերը եւ
յոյները յարձակել են Եգիպտոսից եկած մի նաւի վրայ,
որով տաճիկ կառավարութիւնը երկու հայ բանտարկեալ էր
տեղափոխում Պոլիս: Յարձակողները ժանդարմներին ջար-
դելուց յետոյ, հայ բանտարկեալներին ալի են իջեցնում:

—Նմբապետ Տաքիսը 27 հոգով ներս է խուժել Մակեդո-
նիա, Դրէվէնայի մօտ կոտորել է 12 զինուոր, վիրաւորել
20-ի չափ եւ վերադարձել Յունաստան: Տաճիկական ծա-
ռայութեան մէջ դանուող մի գերմանական սպայ նոյնպէս
վիրաւորել է:

—Լարիսայից եւ Սալօնիքից եկած հեռագիրները բոլորն
էլ դրութիւնը լարած են համարում եւ ընդհարումը ան-
խուսափելի:

—Յունական թագաժառանգը Լարիսա է հասել, ուր
նրան հանդիպել են մեծ շքով եւ ցնծութեամբ: Այնպէս նա
ընդունել է սահմանազլխի զօրքերի ընդհանուր հրամանա-
տարութիւնը:

—Պոլսում խռովութիւն է տիրում Թօքատի կոտորա-
ծի եւ յեղափոխականների դիմումների առթիւ: Կառայա-
րութիւնը 80 կասկածելի անձնաւորութիւններ է ցանկա-
ցել ձերբակալել, բայց ֆրանսիական դեսպանը արդէլք է
հանդիսացել: Բայց եւ այնպէս 17 մարդ է ձերբակալուած:

Կարապետ 1 ը., Հայրենասէր 7 ը., Ս. Ճ. 1 ը. 50 Կ.
Վարնայի կոմիտէի սնդուկի մէջ ստացուած են.

Մշկան խմբից 11 ֆր., Կամաւորաց խմբից 8 ֆր.,
Ծծան խմբից 6 ֆր., Կայծակ խմբից 2 ֆր., Հարազատ
խմբից 2 ֆր., Առիւծ Ն. 3 ֆր., Երաքսի Ս. 1 ֆր.,
Խաչիկ Ղ. 1 ֆր., Առիւծ 50 ֆր.

Գահիրէի կոմիտէի սնդուկի մէջ ստացուած են.

Աս-Մուր 10 շրուշ, Յամսակ Գ. 20 զօ., Գարեհ
10 զօ.: Հեթում 5 զօ., Գառնիկ 5 զօ., Արամազդ 10
զօ., Պարզե 10 զ., (Ապրիլ 15) 10 զ., Աս-Մուր 10
զ., X 20 զ., Արածան խումբ 60 զ., Գարեգին 10 զ.,
Հայոյիկ 1 անգլ. ոսկի, Թորոս-Ռուբէն 5 զ., Ասպետ 5
զ., Ուրագ 5 զ., Հայկաղ 5 զ., Արտաշ 5 զ., Արայ 5
զ., Արծիւ 10 զ., Ժիրայր 5 զ., Սագօ 10 զ., Հայկ 10
զ., Վեչէն 5 զ., Շմաւոն 10 զ., Տատասկ 40 զ., Սուր
10 զ., Ս. 10 զ., Թօփուզ 5 զ., Բալայեան 5 զ., Ա-
պառաժ խումբ 35 զ., Վ. ի ձեռքով երկու անձէ 20
զ., Հայկ. Կ. Սուրէնց 10 զ., Պապիկ ճգնաւոր 10 զ.,
Վահան 10 զ., Սուրէնեան խումբ 30 զ., Մուշեղ-Բա-
գարատ 10 զ., Գրգռիչ 5 զ., Պերճ խումբ 10 զ., Նա-
հապետ 10 զ., Լուծի 10 զ., Որոտան 10 զ., Կայծակ
5 զ., Արամազդ 10 զ., (Ապրիլ 15) 10 զ., Թորոս-
Ռուբէն 5 զ., Գարեհ 10 զ., Գառնիկ 5 զ., Շմաւոն
10 զ., Վահանակ խումբ 20 զ.

Ի նպաստ Հարաւային-Ամերիկայ շրկած դաշնակցա-
կաններու Ամերիկ. Լօվելի Գաշնակցութեան կոմիտէի
ձեռամբ հանգանակած է.

Ս. Խ. 2 Դօլլար. Ա. Տ. 2 ԴԼ., Խ. Մ. 1 ԴԼ., Կ. Կ. 50
սէնտ, Յ. Ա. 5 ԴԼ., Ա. Գ. 1 ԴԼ., Պ. Մ. 10 ԴԼ., Թ.
Բ. 10 ԴԼ., Կ. Մ. 1 ԴԼ., Թ. Մ. 2 ԴԼ. 25 սէնտ, Մ.
Յ. 1 ԴԼ., Կ. Յ. 2 ԴԼ., Գ. Կ. 1 ԴԼ., Պ. Գ. 2 ԴԼ., Գ.
Խ. 1 ԴԼ., Մ. Ա. 1 ԴԼ., Գ. Ա. 3 ԴԼ., Գ. Բ. 2 ԴԼ., Յ.
Գ. 1 ԴԼ., Դ. Մ. 1 ԴԼ., Ա. Ս. 1 ԴԼ., Յ. Մ. 1 ԴԼ., Թ.
Մ. 1 ԴԼ., Մ. Գ. 2 ԴԼ., Ա. 1 ԴԼ., Մ. Ե. 1 ԴԼ., Կ. Մ.
1 ԴԼ., Ոմանք 1 ԴԼ. 25 սէնտ, Երկու եղբայր 5 ԴԼ.,
Քեռի 1 ԴԼ., Տ. Գ. 1 ԴԼ., Ա. Ի. 1 ԴԼ., Կ. Լ. 2 ԴԼ.,
Գ. Վ. 1 ԴԼ., Փ. Պ. 1 ԴԼ., Պ. Մ. 1 ԴԼ., Ա. Պ. 1 ԴԼ., Պ.
Տ. 2 ԴԼ., Մ. Զ. 1 ԴԼ., Ա. Պ. 50 սէնտ, Ի. Ռ. 1 ԴԼ.,
Օ. Գ. 50 սէնտ, Գ. Մ. 1 ԴԼ., Գ. Ղ. 50 սէնտ, Պ. Տ.
1 ԴԼ., Ք. 25 սէնտ, Յ. Կ. 50 սէնտ, Կ. Մ. 41 սէնտ,
Պ. Մ. 50 սէնտ, Պ. 2 ԴԼ., Պ. Մ. 2 ԴԼ., Մ. Մ. 50
սէնտ, Կ. Մ. 1 ԴԼ., Օ. Տ. 45 սէնտ, Յ. Ի. 2 ԴԼ., Կ.
50 սէնտ, Օ. Պ. 1 ԴԼ., Գ. Ն. 1 ԴԼ., Տ. Գ. 2 ԴԼ., Պ.
Մ. Ս. 1 ԴԼ., Ա. Ա. 1 ԴԼ., Գ. Ա. 2 ԴԼ., Յ. Տ. 50 ս.,
Ս. Ճ. 1 ԴԼ., Ժ. 1 ԴԼ., Ա. Ղ. 50 սէնտ, Օ. Ի. 50 ս.
Նաշուայի Գաշնակցութեան կոմիտէի նախաձեռնու-
թեամբ հանգանակած նոյն նպատակով.

Վ. Ծ. 5 ԴԼ., Կ. Ա. 5 ԴԼ., Կ. Ք. 2 ԴԼ., Մ. Մ. 3
ԴԼ., Կ. Յ. 3 ԴԼ., Կ. Ա. 2 ԴԼ., Յ. Կ. 5 ԴԼ., Յ. Ք. 50
սէնտ, Ն. Կ. 2 ԴԼ., Զ. Կ. 1 ԴԼ., Գ. Ա. 5 ԴԼ., Խ. Թ.
2 ԴԼ., Մ. Պ. 5 ԴԼ., Ա. Տ. 1 ԴԼ. 50 սէնտ, Պ. Կ. 3
Յ. Կ. 2 ԴԼ., Յ. Պ. 1 ԴԼ., Ա. Ք. 1 ԴԼ., Ե. Ա. 1 ԴԼ.,
Խ. Մ. 1 ԴԼ., Մ. Մ. 1 ԴԼ., Զ. Ե. 1 ԴԼ., Վ. 5 ԴԼ.,
Յ. Մ. 2 ԴԼ., Հ. Պ. 1 ԴԼ., Կ. Պ. Մ. 2 ԴԼ.

ՆՆՈՒՍՏՆՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻ ՑՈՒՑԱԿ

1896 թ. Խրկիզ Դժոխքի Բուրվառի միջոցաւ 500
րուբլի:

Եկ-ից Արծիւ խմբից 1460 րուբլի:
Բրայիլայի Գաշնակցական «Փրկութիւն» խմբին 20
ֆր., Թաթար-Բագարչիկի Գաշնակցական Օժանդակ կո-
միտէից 40 ֆր., Տօքրէի «Եփրատ-Վազէ-Արագ» խմբ.
դեկտեմբեր ամսոյ մուտք 12 ֆր.

Տագար քղ. կեդ. սնդուկի մէջ ստացուած են.

Գաղթավայր-Խնձորիկից՝ Հ. Թ. 6 րուբլի, 2. Գ 15
ր., Ադամ 10 ր., Կ. Պ. 10 ր., Խ. Ե. 5 ր., Խաչոյ 5
ր., Հովասանից Տ. քահանայից 12 ր., Լաստի գիւղից՝
Գասպարիկ 5 ր., Պաղտասարիկ 5 ր., Յակոբիկ 1 ր.,